

Onderwijssysteem

IJsland

beschreven en vergeleken met
het Nederlandse systeem

Dit document geeft informatie over het onderwijssysteem van IJsland. We leggen uit wat het Nederlandse equivalent is van de meest voorkomende diploma's uit IJsland met als doel: toelating tot het Nederlands hoger onderwijs.

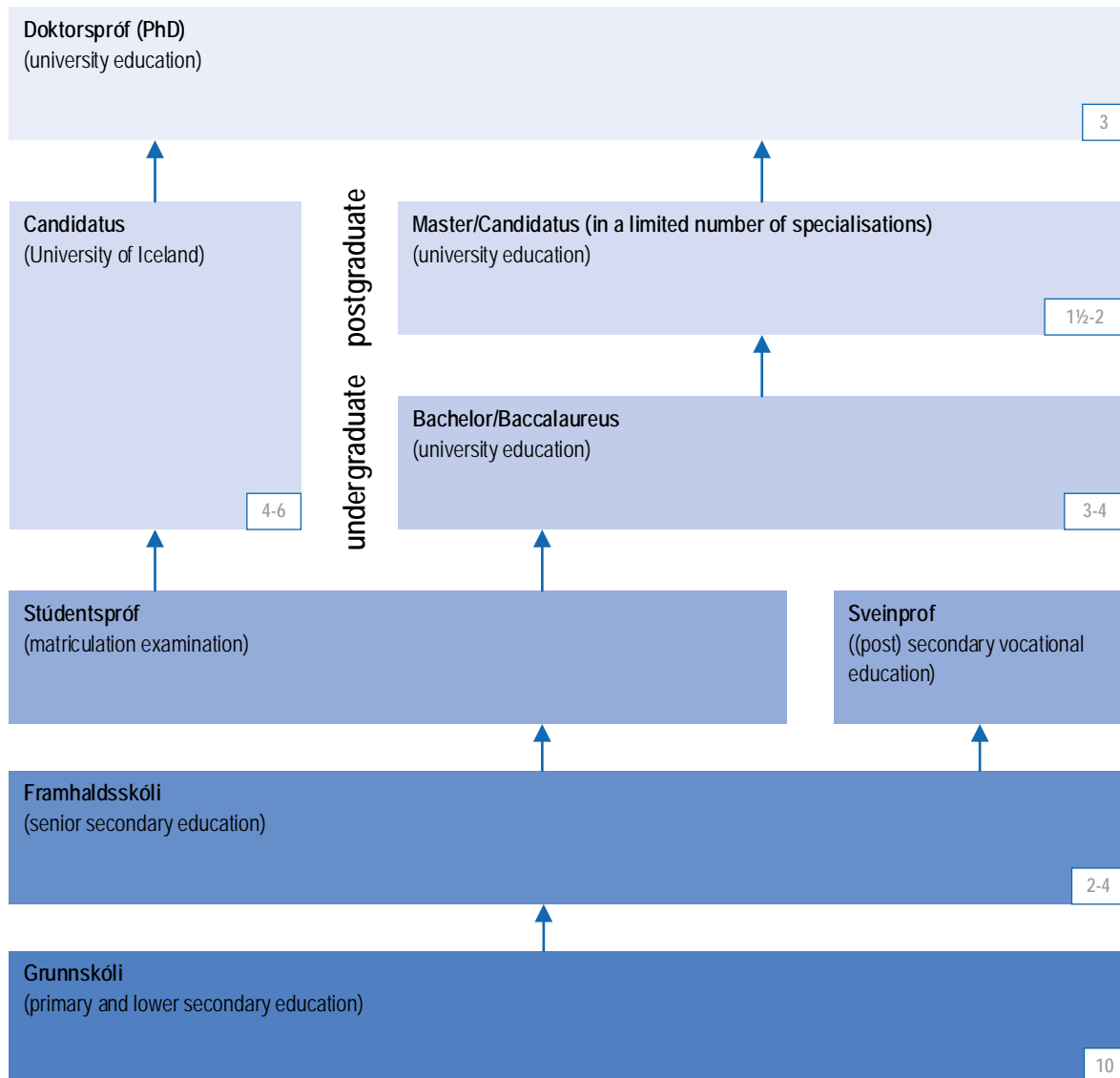
Disclaimer

We doen ons best om de informatie zo up-to-date mogelijk te houden. We aanvaarden echter geen aansprakelijkheid voor schade die is ontstaan als gevolg van fouten of onvolledige informatie in dit document.

Op deze publicatie, met uitzondering van het beeldmateriaal, is de Creative Commons Naamsvermelding NietCommercieel 3.0 Unported-licentie van toepassing. Ga naar www.nuffic.nl/cc/ voor meer informatie over het hergebruik van deze publicatie.

■ Onderwijssysteem IJsland

0 Duur van de opleiding

■ Waarderingstabel

In dit overzicht staan links de buitenlandse diploma's met de vergelijkbare niveaus in het nationale kwalificatieraamwerk. De andere kolommen tonen de Nederlandse waardering met de vergelijkbare niveaus in het Nederlandse en Europese kwalificatieraamwerk.

Buitenlands diploma en ISQF-niveau		EQF-niveau	Nederlandse waardering en NLQF-niveau		EQF-niveau
<i>Sveinprof</i> , behaald aan een <i>lðnskóli</i> of <i>Sérskóli</i>	2-3	3-4	mbo-diploma (kwalificatieniveau 2-4)	2-3	2-4
<i>Stúdentspróf</i> (<i>Matriculation Examination</i>), behaald aan een <i>Menntaskóli</i>	3	4	vwo-diploma	4+	4
<i>Bachelor/ Baccalaureus</i>	5	6	bachelorgraad in het hbo of wo	6	6
<i>Master</i>	6	7	mastergraad in het hbo of wo	7	7
<i>Candidatus</i>	6	7	mastergraad in het hbo of wo	7	7

NB

- Dit is een globaal advies waaraan je geen rechten kunt ontleen.
- ISQF = IJslands nationaal kwalificatieraamwerk. NLQF = Nederlands nationaal kwalificatieraamwerk. EQF = Europees kwalificatieraamwerk.
- Het EQF/[NLQF-niveau](#) zegt niet zozeer iets over de studie-inspanning of -inhoud, maar wel over wat iemand kan en weet als een bepaald leerproces is afgerond.
- Informatie over de Nederlandse waarderingen staat op onze website: [onderwijssysteem Nederland](#).
- [SBB, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven](#), waardeert buitenlandse diploma's en opleidingen op vmbo- en mbo-niveau. De waardering kan afwijken wanneer SBB het diploma waardeert voor toelating tot het mbo of de arbeidsmarkt.

■ **Introductie**

IJsland is een eilandstaat, gelegen op de grens van de Atlantische Oceaan met de Noordelijke IJzee, ten noordwesten van het Europese vasteland. Het land is een parlementaire democratie naar Scandinavisch voorbeeld. Het inwonertal is ruim 300.000 inwoners.

Het onderwijs in IJsland is ingedeeld in 4 sectoren: voorschools onderwijs, verplicht onderwijs, voortgezet middelbaar onderwijs en hoger onderwijs. In 2008 nam het IJslandse parlement 5 wetsvoorstellen aan, die als basis gelden voor alle schoolniveaus en voor het aanneembeleid voor docenten. In aanvulling hierop werd in 2010 de *Adult Education Act* aangenomen, waarin de wetgeving op het gebied van het volwassenenonderwijs werd vastgelegd.

Het ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (*Ministry of Education, Science and Culture*) bracht in 2011 op basis van de nieuwe wetgeving drie *National Curriculum Guides* uit (één voor elk onderwijsniveau). Dit raamwerk geeft een gedetailleerd beeld van de activiteiten en doelstellingen binnen het voorschoolse onderwijs, het verplichte onderwijs en het voortgezet onderwijs.

Het IJslandse parlement draagt de wettelijke en politieke verantwoordelijkheid voor het schoolsysteem. Het parlement bepaalt de basale doelstellingen en het raamwerk van het onderwijssysteem. Alle vormen van onderwijs vallen onder de jurisdictie van het *Ministry of Education, Science and Culture*, het ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur.

De afzonderlijke gemeentes zijn verantwoordelijk voor het functioneren van het voorschoolse en verplichte onderwijs. Het voortgezet onderwijs en het hoger onderwijs worden door de staat gereguleerd. Het volwassenenonderwijs wordt verzorgd op het niveau van het voortgezet en hoger onderwijs, door openbare instanties, privé-instellingen, bedrijven en organisaties.

Voor leerlingen in IJsland begint de leerplicht op de leeftijd van 6 jaar en eindigt op 16-jarige leeftijd, wanneer ze de *grunnskólar* hebben afgerond. IJslandse leerlingen verlaten het algemeen vormend voortgezet onderwijs op 19- à 20-jarige leeftijd, na 3 tot 4 jaar bovenbouw te hebben genoten. De voertaal in het basis- en voortgezet onderwijs is IJslands (met uitzondering van één middelbare school die het IB programma in het Engels aanbiedt) en in het hoger onderwijs wordt in het IJslands en in het Engels les gevolgd.

Het academisch jaar loopt van september tot eind mei.

■ Basis- en voortgezet onderwijs

In IJsland zijn het lager onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs samengebracht in één onderwijsvorm, het verplichte onderwijs, dat 10 jaar duurt (leeftijdsgroep 6 tot 16 jaar). Hierop volgt de bovenbouw van het voortgezet onderwijs, die 3 tot 4 jaar duurt.

Aan het einde van de leerplicht (op 16-jarige leeftijd) kunnen leerlingen deelnemen aan nationaal gecoördineerde examens. Dit is echter geen verplichting. Leerlingen die deelnemen aan de examens mogen zelf bepalen in hoeveel vakken ze examens afleggen. Ter afsluiting van het verplichte onderwijs wordt een certificaat afgegeven met daarop de resultaten voor de nationale examens en voor alle andere vakken die in het laatste schooljaar zijn afgerond.

IJsland is recentelijk gestart met de invoering van hervormingen op het gebied van het voortgezet onderwijs. De hervormingen betreffen de duur en structuur van de bovenbouw van het voortgezet onderwijs en zullen naar verwachting in 2015 volledig zijn geïmplementeerd. Aangezien momenteel een overgangssituatie geldt, worden in deze module zowel het oude (thans nog actuele) als het nieuwe systeem behandeld.

Het huidige systeem kent een 4-jarige bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Er bestaat ook een versnelde variant van 3 jaar, bedoeld voor uitmuntende leerlingen die het volledige bovenbouw-curriculum in 3 jaar willen afronden.

Binnen de huidige bovenbouw zijn 4 types te onderscheiden:

1. *Menntaskólar*: algemeen vormend onderwijs
2. *Fjölbrautaskólar*: algemeen vormend onderwijs en beroepsvormend onderwijs met theoretische en praktische vakken
3. *Iðnskólar*: beroepsvormend onderwijs met theoretische en praktische vakken
4. *Sérskólar*: gespecialiseerd beroepsvormend onderwijs

Het algemeen vormend voortgezet onderwijs (hieronder vallen typen 1 en 2) heeft een duur van 4 jaar en wordt afgesloten met een matriculatie examen, het *Stúdentsprof*. Het betreft een examen, dat als toegangseis tot het hoger onderwijs in IJsland geldt. Er zijn 3 algemeen vormende programma's die tot het matriculatie examen leiden: vreemde talen, natuurwetenschappen en sociale wetenschappen. De te bestuderen vakken binnen elk programma zijn onderverdeeld in 3 groepen: algemeen vormende vakken die voor alle leerlingen binnen dat programma verplicht zijn, gespecialiseerde vakken die bij een bepaald profiel horen en keuzevakken.

Het beroepsvormend voortgezet onderwijs (hieronder vallen type 3 en 4) wordt verzorgd door scholen voor algemeen voortgezet onderwijs (*Fjölbrautaskólar*),

scholen voor industrieel-beroepsvormend onderwijs en scholen voor gespecialiseerd beroepsvormend onderwijs (*lðnskólar and Sérskólar*). De duur van de opleidingen varieert, maar is meestal 4 jaar.

Leerlingen met een beroepsvormend of kunstzinnig vormend pakket hebben de mogelijkheid om aanvullende algemeen vormende vakken te volgen om het matriculatie examen te kunnen afleggen. Leerlingen die in plaats hiervan direct voor de uitoefening van een vak kiezen, moeten vakexamens afleggen. Deze vakexamens vallen onder de verantwoordelijkheid van de overeenkomstige beroepstak (ambacht). Voor de toetsing binnen dit type beroepsonderwijs, dienen diverse beroepsverenigingen voorstellen in. Na het succesvol afleggen van de vakexamens, wordt het getuigschrift *Sveinprof* uitgereikt.

Binnen alle bovenbouw-typen worden er aan het eind van elk semester of schooljaar toetsen afgelegd. Niet alle vakken worden aan het eind van het semester of jaar getoetst; het eindresultaat is dan gebaseerd op continue toetsing en opdrachten.

Het niveau van het *Stúdentspróf* behaald aan een *Menntaskóli* (ISQF-niveau 3/ EQF-niveau4) is vergelijkbaar met dat van een vwo-diploma. Een volledige beschrijving van alle [ISQF-niveaus](#).

Het niveau van het *Sveinprof* behaald aan een *lðnskóli* of *Sérskóli* (ISQF-niveau 2-3/EQF-niveau 3-4) is vergelijkbaar met dat van een mbo-diploma op kwalificatieniveau 2, 3 of 4, afhankelijk van de gevolgde richting. Een volledige beschrijving van alle [ISQF-niveaus](#).

Het voornaamste verschil tussen het nieuwe en het oude systeem is een verschuiving van een centraal gereguleerd curriculum naar een gedecentraliseerd curriculum. Het curriculum wordt nu ontwikkeld door de middelbare scholen conform het raamwerk dat door de centrale overheid is vastgesteld.

Binnen het nieuwe systeem nieuwe bovenbouw zijn 4 types (aangeduid met de term 'niveaus') te onderscheiden:

1. Niveau 1 (30-120 credits): algemeen vormend voortgezet onderwijs
2. Niveau 2 (90-120 credits): algemeen vormend en kort beroepsvormend onderwijs
3. Niveau 3 (150-240 credits): matriculatie examen beroepsvormend onderwijs
4. Niveau 4 (30-120 credits): aanvullend postsecundair beroepsvormend onderwijs

De omvang van elk niveau kan variëren van een ½ jaar (30 credits) tot 2 à 4 jaar (120-240 credits). Voor het matriculatie examen (*Stúdentspróf*), dienen minimaal 200 credits te worden behaald.

■ Toelating hoger onderwijs

Voor toelating tot hogeronderwijsinstellingen dient men in beginsel geslaagd te zijn voor het matriculatie examen en het *Stúdentspróf* behaald te hebben. De wetgeving op het gebied van het hoger onderwijs geeft hogeronderwijsinstellingen de vrijheid om hun eigen (aanvullende) toelatingscriteria te hanteren. Zo kan er voor toelating tot sommige opleidingen worden vereist dat het matriculatie examen in bepaalde vakken met een bepaalde minimale hoeveelheid studiepunten is afgelegd. Bovendien wordt er binnen het universitaire onderwijs een *numerus clausus* gehanteerd voor een beperkt aantal populaire opleidingen (bijvoorbeeld voor de bacheloropleiding verpleegkunde aan de Universiteit van Akureyri) en een toelatingsexamen (bijvoorbeeld voor bacheloropleidingen in de geneeskunde en fysiotherapie aan de Universiteit van IJsland).

■ Hoger onderwijs

IJsland kent de volgende 7 hogeronderwijsinstellingen:

1. *Háskóli Íslands* (Universiteit van IJsland)
2. *Háskólinn á Akureyri* (Universiteit van Akureyri)
3. *Háskólinn á Hólar* (*Holar University College*)
4. *Landbúnaðarháskóla Íslands* (*Agricultural University of Iceland*)
5. *Háskólinn á Bifröst* (*Bifröst Business University*)
6. *Háskólinn í Reykjavík* (Universiteit van Reykjavik)
7. *Listaháskóli Íslands* (*Iceland Academy of the Arts*)

De 4 eerstgenoemde instellingen worden door de staat gereguleerd. De laatste 3 instellingen zijn privé-instellingen die door de staat worden gesubsidieerd. De 7 hogeronderwijsinstellingen verschillen in de mate waarin onderzoek wordt gedaan, het aantal en soort opleidingen dat wordt aangeboden en de graden die worden uitgereikt. De grootste van de 7 instellingen is de Universiteit van IJsland (*Háskóli Íslands*).

De Universiteit van IJsland, Universiteit van Akureyri en Universiteit van Reykjavik bieden wetenschappelijke opleidingen aan in diverse richtingen, echter er wordt ook een aantal beroepsgeoriënteerde opleidingen aan deze instellingen verzorgd. De overige 4 instellingen bieden gespecialiseerd onderwijs op terreinen als techniek, onderwijs, landbouw, kunsten en *business*. De universiteiten hebben de bevoegdheid om zelf academische graden uit te reiken.

De structuur van het hoger onderwijs is verdeeld in een initiële (*undergraduate*) en een post-initiële (*postgraduate*) fase. Onder de initiële opleidingen vallen *diploma*-opleidingen en bacheloropleidingen, onder de post-initiële fase vallen de masteropleidingen en de *candidatus*-opleidingen.

■ Universitair en hoger beroepsonderwijs

IJsland kent 4 universiteiten: de *Háskóli Íslands* (Universiteit van IJsland), de *Háskólinn á Akureyri* (Universiteit van Akureyri), de *Háskólinn í Reykjavík* (Universiteit van Reykjavík) en de *Landbúnaðarháskóla Íslands* (*Agricultural University of Iceland*). Naast wetenschappelijke opleidingen op bachelor- en masterniveau, biedt de laatstgenoemde instelling een aantal beroepsopleidingen op secundair onderwijsniveau en de *Háskólinn í Reykjavík* op hoger onderwijs voorbereidende opleidingen op secundair onderwijsniveau.

Van de overige 3 erkende hogeronderwijsinstellingen in IJsland bieden er 2 gespecialiseerd hoger onderwijs in een specifieke richting: de *Iceland Academy of the Arts* verzorgt hoger kunstonderwijs op *bachelor's* en *master's* niveau en de *Bifröst Business University* biedt *business*-georiënteerde bachelor- en masteropleidingen alsmede op hoger onderwijs voorbereidende opleidingen op secundair niveau. Tot slot verzorgt *Holar University College* opleidingen aan die een zeer breed terrein bestrijken, van secundair beroepsonderwijs tot en met bacheloropleidingen.

Diplóma/Grunndiplóma

Opleidingen leidend tot het getuigschrift *Diplóma* of *Grunndiplóma* duren 1 jaar, 1½ jaar of 2 jaar. Deze opleidingen zijn beroepsgericht van aard en worden aangeboden door de Universiteit van IJsland (voornamelijk in de richting talen), *Iceland Academy of the Arts* en *Holar University College*.

Bachelor/Baccalaureus

Universitaire bacheloropleidingen duren meestal 3 jaar maar soms ook 4 jaar (180-240 ECTS), afhankelijk van de studierichting. De naam van de graad die aan het einde van de opleiding wordt uitgereikt vermeldt de studierichting. De meest voorkomende universitaire bachelorgraden zijn: Bachelor of Arts (BA), Bachelor of Science (BS), Bachelor of Education (BEd).

Daarnaast bestaan er graden die alleen door een bepaalde universiteit worden uitgereikt, zoals de graad van *Baccalaureatus Philologiae Islandicae* (BPhIsl). Deze wordt door de Universiteit van IJsland uitgereikt aan buitenlandse studenten die een bacheloropleiding in de richting IJslandse taal, literatuur en geschiedenis hebben afgerond. Deze graad heeft overigens hetzelfde niveau als een BA.

Het niveau van de *Bachelor* (ISQF-niveau 5/ EQF-niveau6) is vergelijkbaar met dat van een bachelorgraad in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs, afhankelijk van de oriëntatie van de opleiding.
Een volledige beschrijving van alle [ISQF-niveaus](#).

Master

Universitaire masteropleidingen worden verzorgd in diverse richtingen en duren 1½ tot 2 jaar (90-120 ECTS). In de naam van de graad en de bijbehorende afkorting wordt de studierichting genoemd, zoals de *Master of Arts* (MA), *Master of Science* (MSc), *Master of Education* (MEd) en *Master of Law* (ML), *Master of Business Administration* (MBA).

Sommige universiteiten bieden ook kortere opleidingen op masterniveau aan met een duur van 1 tot 2 semesters (30-60 ECTS). Deze opleidingen geven geen toegang tot het promotietraject. De *Master of Business Administration* is hiervan een voorbeeld.

Het niveau van de *Master* (ISQF-niveau 6/ EQF-niveau7) is vergelijkbaar met dat van een mastergraad in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs, afhankelijk van de oriëntatie van de opleiding.
Een volledige beschrijving van alle [ISQF-niveaus](#).

Candidatus

De graad van *Candidatus* wordt alleen door de Universiteit van IJsland uitgereikt en kwalificeert voor de uitoefening van een bepaald beroep. Het betreft een academische/professionele graad in de richtingen geneeskunde, tandheelkunde, verloskunde en psychologie. *Candidatus*- opleidingen duren doorgaans 2 tot 3 jaar, maar kunnen ook 6 jaar duren (geïntegreerd bachelor-master traject in het geval van tandheelkunde).

Het academisch niveau van de *Candidatus* wordt als gelijkwaardig aan die van een *Master* beschouwd.

Het niveau van de *Candidatus* (ISQF-niveau 6/ EQF-niveau7) is vergelijkbaar met dat van een mastergraad in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs, afhankelijk van de oriëntatie van de opleiding.
Een volledige beschrijving van alle [ISQF-niveaus](#).

Doctor of Philosophy (PhD - *Doktorspróf*)

Na een *Candidatus*- of masteropleiding kan men worden toegelaten tot de universitaire promotie. Promotietrajecten worden aangeboden door de

Universiteit van IJsland, de Universiteit van Akureyri, de Universiteit van Reykjavik en de *Agricultural University of Iceland*. De doctorsgraad (PhD) wordt uitgereikt na een periode van ten minste 3 jaar studie en onderzoek na een mastergraad, en het schrijven van een proefschrift.

■ Beoordelingssystemen

Zowel in het voortgezet onderwijs als in het hoger onderwijs worden studieresultaten meestal uitgedrukt in cijfers. Deze lopen van 0 tot 10, waarbij 5 de laagste voldoende is.

Kwalificatie	Betekenis
9 - 10	Zeer goed tot uitstekend
7 - 9	Goed tot zeer goed
6 - 7	Ruim voldoende tot goed
5 - 6	Voldoende tot ruim voldoende
<5	Onvoldoende

Binnen het IJslandse hoger onderwijs wordt sinds 2008 het *European Credit Transfer and Accumulation System* (ECTS) gehanteerd. Meer informatie over het ECTS is beschikbaar in de Engelstalige [gebruikershandleiding](#) van de Europese Commissie.

Meer informatie over de waarde van buitenlandse cijfers staat op onze [website](#).

■ Bolognaproces

Informatie over de huidige stand van zaken is te vinden op de officiële [website](#) van de Europese Hoger Onderwijsruimte (EHEA).

■ Kwalificatieraamwerken

IJsland heeft in maart van 2014 het *Icelandic National Framework of Qualifications* (ISQF) vastgesteld en ingevoerd. Het ISQF kent momenteel 7 niveaus, vanaf het voortgezet onderwijs tot aan het doctoraat. Het ISQF is gekoppeld aan het Europese kwalificatieraamwerk (EQF). Het referentieproces werd beheerd door het ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur en uitgevoerd door het IJslandse *National Contact Point* (NCP), dat dit deel uitmaakt van dit ministerie.

[Website](#) van de IJslandse ENIC-NARIC met een beschrijving van het ISQF.

Nationaal [rapport](#) over de koppeling van het ISQF aan het Europese kwalificatiekader voor Levenlang Leren (*EQF for Lifelong Learning*).

■ **Accreditatie en kwaliteitszorg**

Alle hogeronderwijsinstellingen die in IJsland willen opereren, moeten accreditatie verkrijgen en daartoe een proces van externe evaluatie ondergaan. Het ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur is verantwoordelijk voor de externe evaluatie van het hoger onderwijs. Het ministerie heeft hierin zowel een kwaliteitsbewakende als een kwaliteitsverbeterende taak.

De kwaliteitsbewaking bestaat uit een systematische externe evaluatie van de les- en onderzoeksactiviteiten volgens een driejarenplan. Daarnaast heeft het ministerie de bevoegdheid om tussentijdse evaluaties van een instelling of een bepaalde faculteit uit te voeren, indien de minister dit nodig acht. Ter verbetering van de kwaliteit van het hoger onderwijs is een [kwaliteitshandboek](#) ontwikkeld, het *Quality Enhancement Framework*.

Externe evaluatie kan betrekking hebben op een instelling of op individuele faculteiten of een specifiek studieprogramma. De uitkomst van de evaluatie dient te worden gepubliceerd in de vorm van een evaluatierapport, inclusief een verklaring van de instelling omtrent de realisatie van voorgestelde verbeterpunten.

De uitvoering van een externe evaluatie kan door het ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur worden toegewezen aan een committee, instelling, bedrijf of andere relevante nationaal of internationaal opererende instantie. De implementatie van een externe evaluatie wordt aan een onafhankelijk orgaan toegewezen. Bij de uitvoering van de evaluaties worden zowel binnenlandse als buitenlandse experts betrokken, alsmede studentenvertegenwoordigers.

Alle hogeronderwijsinstellingen zijn verplicht om interne kwaliteitszorg uit te voeren. De *Quality Board for Icelandic Higher Education* heeft het *Quality Enhancement Framework* gepubliceerd om de hogeronderwijsinstellingen te assisteren bij de continue verbetering van het door hen geboden onderwijs. Het *framework* staat op de [website](#) van Rannís (The Icelandic Centre for Research).

Een overzicht van geaccrediteerde hogeronderwijsinstellingen is beschikbaar op de [website](#) van het IJslandse ENIC-NARIC.

■ **Diplomasupplement**

Het internationaal diplomasupplement is sinds 2005 standaard in gebruik bij alle IJslandse universiteiten.

Meer informatie over het *Diploma Supplement* (DS) is beschikbaar op de [website](#) van de Europese Commissie.

■ Internationale verdragen

IJsland heeft de Lissabon Conventie van 1997 ondertekend en in 2001 geratificeerd.

■ Samenstelling dossier

Diploma's van het secundair onderwijs bestaan uit het diploma met cijferlijst en moeten voorzien zijn van een handtekening van de directeur.

Bij de afronding van een opleiding in het hoger onderwijs wordt het diploma met bijbehorende cijferlijst uitgereikt.

■ Nationaal kwalificatieraamwerk

Onderstaand schema is een weergave van het *Icelandic National Framework of Qualifications* (ISQF). Het ISQF kent 7 niveaus en is gekoppeld aan het EQF.

ISQF level	Examples of Qualifications	EQF level
7	Doctorate degree	8
6	Masters and Candidatus degree	7
5	Bachelors degree	6
4	Diploma at higher education level	5
3	Matriculation examination	4
2	Upper secondary school leaving certificate and other final examinations	3
1	Upper secondary school leaving certificate, other final examinations, compulsory school	1 & 2

Bron: *Ministry of Education, Science and Culture*, zie [Reference report of the Icelandic Qualifications Framework ISQF to the European Qualifications Framework for Life Long Learning EQF](#)

■ **Overzicht hogeropderwijsinstellingen**

[Website](#) van de IJslandse ENIC-NARIC met geaccrediteerde hogeropderwijsinstellingen.

■ **Handige websites**

- [Website](#) van het IJslands ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur.
- [Website](#) van de IJslandse ENIC-NARIC.
- Het [kwaliteitshandboek](#) van de *Quality Board for Icelandic Higher Education* (2^e editie, 2017).